

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

77	ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ: ΟΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΕ ΚΛΙΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ
78	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΒΙΩΣΙΜΗ;) ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΤΟ ΜΕΤΕΩΡΟ ΒΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ
79	Η ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
81	ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ
81	ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΕΝΑ ΥΓΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ
85	ΕΡΓΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
87	ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: Η ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ
91	Η «ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΚΗ» ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ: ΟΨΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΑΣ
94	Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣτΠ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Ποιότητα ζωής

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΜΠΑΛΜΑ
Βοηθός Συνήγορος

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΕ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ: ΟΙ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΕ ΚΛΙΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ

Το 2010 παρουσιάστηκε στην Ελλάδα η μεγαλύτερη δημοσιονομική κρίση στη μεταπολεμική περίοδο. Οι δύο βασικές συνιστώσες της κρίσης αυτής, το υψηλό ποσοστό του ελλείμματος και του δημόσιου χρέους επί του ΑΕΠ οδήγησαν στην ανάγκη μείωσης των δημόσιων δαπανών και αύξησης των έμμεσων (κυρίως) φόρων, μέτρα που έφεραν την ελληνική οικονομία σε συνθήκες πρωτοφανούς ύφεσης.

Η δημοσιονομική κρίση και η υφιστάμενη τροχιά της ελληνικής οικονομίας έχουν προφανείς επιπτώσεις σε όλο το φάσμα των υποθέσεων που διερευνά ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής.

Έτσι, οι διαχρονικές διαπιστώσεις του Συνηγόρου του Πολίτη (ΣτΠ) για πάγιες αδυναμίες της διοίκησης, κυρίως αυτές που αφορούν την υποστελέχωση των υπηρεσιών και την ανεπάρκεια

πόρων, καθίστανται στην παρούσα συγκυρία περισσότερο επίκαιρες από ποτέ.

Οι κυριότερες εκφάνσεις των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στο πεδίο της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής αφορούν:

- την ανεπάρκεια κονδυλίων για την αποζημίωση λόγω απαλλοτρίωσης ή μακροχρόνιας δέσμευσης ιδιοκτησιών με σκοπό τη δημιουργία ή την αύξηση των κοινωφελών/κοινοχρήστων χώρων, την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη δημιουργία έργων υποδομής·
- τη μείωση των δημόσιων δαπανών για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών (κατεδαφίσεις αυθαιρέτων, δημιουργία έργων περιβαλλοντικής υποδομής κ.ά.)·
- τη μείωση ιδιωτικών δαπανών, κυρίως από βιομηχανίες και επιχειρήσεις, για την εισαγωγή και τη χρήση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον και τη συνεπή τήρηση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων·

λογιών φιλικών προς το περιβάλλον και τη συνεπή τήρηση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων·

- την έλλειψη οικονομικών πόρων για την αντιμετώπιση χρόνιων αναγκών στη στελέχωση των δημόσιων υπηρεσιών (πολεοδομίες, εφορείες αρχαιοτήτων κ.ά.) και στην παροχή υλικοτεχνικής υποδομής, προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα ελεγκτικά και κυρωτικά τους καθήκοντα.

Παράλληλα, τη χρονιά αυτή προωθήθηκαν πολλές θεσμικές ρυθμίσεις, με σημαντικότερη αυτή της διοικητικής μεταρρύθμισης, που αναδιατάσσει τα επίπεδα της τοπικής (πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας) και της αποκεντρωμένης διοίκησης διευρύνοντας σημαντικά τις αρμοδιότητες της πρώτης, ιδίως στον τομέα του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

Με δεδομένες τις παραπάνω διαπιστώσεις και σε περιβάλλον οικονο-

μικής αβεβαιότητας, η δυνατότητα δημιουργίας συνθηκών και προϋποθέσεων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος, σε

μια χώρα που μέχρι σήμερα είχε επιδείξει φτωχές περιβαλλοντικές επιδόσεις, υψηλό αριθμό περιβαλλοντικών παραβάσεων και από τις χαμη-

λότερες στην ΕΕ κατά κεφαλήν δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος, προβάλλεται δυσοίων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΒΙΩΣΙΜΗ;) ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: ΤΟ ΜΕΤΕΩΡΟ ΒΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Το 2010 προωθήθηκε εμφατικά στον δημόσιο λόγο η ανάγκη για εγκαθίδρυση ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου με επίκεντρο την «πράσινη ανάπτυξη», σε αντίθεση με το πεπερασμένο, κατά την άποψη αυτή, σύστημα της και οικοδομής στο οποίο στηρίχθηκε μεταπολεμικά η οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Δεν πρέπει ωστόσο να λησμονείται ότι το σύστημα αυτό κληροδότησε με αρνητικά χαρακτηριστικά στο φυσικό και στο δομημένο περιβάλλον, αλλά συνδέθηκε και με διαδικασίες που συνέβαλαν θετικά αφενός στην κοινωνική ενσωμάτωση και συνοχή, μέσα από τη δημιουργία έργων προσόδων και υπεραξιών που διανεμήθηκαν σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα, και αφετέρου στη στήριξη της ελληνικής οικονομίας σε κρίσιμες περιόδους.

Υπό το πρίσμα αυτό, η διερεύνηση των υποθέσεων αλλά και η προσεκτική ανάγνωση δύο βασικών νομοθετημάτων με ευθεία αναφορά τόσο στο επιχειρούμενο νέο πρότυπο της πράσινης ανάπτυξης όσο και στο κλασικό αναπτυξιακό μοντέλο, όπως είναι οι νέοι νόμοι για την επιτάχυνση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και για τη ρύθμιση των ημιυπαίθριων χώρων, αναδει-

κνούν δυσλειτουργίες στην εφαρμογή των νόμων, αλλά και γενικότερα προβλήματα νομιμότητας.

Συγκεκριμένα, ο ΣτΠ δέχθηκε το 2010 σημαντικό αριθμό καταγγελιών που αφορούν την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών (Φ/Β) σταθμών, από τη διερεύνηση των οποίων προκύπτει αδυναμία της διοίκησης να προβεί έγκαιρα στις απαραίτητες εγκρίσεις στο πλαίσιο της αδειοδοτικής διαδικασίας. Ενδεικτικές υποθέσεις που διερευνήθηκαν είναι:

■ Εγκατάσταση Φ/Β σε εκτός σχεδίου περιοχές στη θήρα, για την οποία το Πολεοδομικό Γραφείο θήρας είχε καθυστερήσει να χορηγήσει την «έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας». Μετά την επέμβαση του ΣτΠ το ζήτημα επιλύθηκε. Συγκεκριμένα, η Αρχή με έγγραφό της προς το Πολεοδομικό Γραφείο θήρας, το οποίο κοινοποίησε στο Γραφείο Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και στον Νομάρχη Κυκλάδων, επισήμανε ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες που εμπλέκονται σε διαδικασίες αδειοδότησης έργων ΑΠΕ πρέπει να γνωρίζουν ότι η επιτάχυνση ανάπτυξης των ΑΠΕ αποτελεί εθνικό στόχο και

άρα οφείλουν να λειτουργούν προς την κατεύθυνση της επίσπευσης των διαδικασιών αυτών και όχι να καθυστερούν αδικαιολόγητα στην εξέταση των αιτημάτων των υποψήφιων επενδυτών ΑΠΕ (υπόθεση 126395/2010).

■ Εγκατάσταση Φ/Β στην Κρήτη. Η αρχαιολογική υπηρεσία αρνήθηκε να χορηγήσει σε επενδυτή του οποίου η αίτηση απορρίφθηκε τα στοιχεία των θετικών γνωμοδοτήσεών της. Αυτό τελικά επιτεύχθηκε μετά την παρέμβαση του ΣτΠ (υπόθεση 21311/2009).

Ός προς το θέμα των ημιυπαίθριων χώρων, μετά την αναστολή εφαρμογής του προηγούμενου νόμου, το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ), επανήλθε στο ζήτημα της «ρύθμισης» αυτών των χώρων με τη δημοσίευση του Ν. 3843/2010. Με τον νόμο αυτόν επιχειρείται η αντιμετώπιση του «φαινομένου» της μετατροπής των ημιυπαίθριων, υπογείων και άλλων χώρων σε χώρους κύριας χρήσης και η αποκατάσταση της περιβαλλοντικής βλάβης που έχει επιφέρει η αντίστοιχη αύξηση της δόμησης στις περιοχές όπου βρίσκονται τα ακίνητα αυτά.

Κατά τη διάρκεια της υποβολής των σχετικών δηλώσεων, ο ΣτΠ δέχθηκε σχετικά μικρό αριθμό αναφορών, ανάλογο της μειωμένης προσέλευσης των ιδιοκτητών που σκόπευαν

να προχωρήσουν στη ρύθμιση τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 2010. Από την εξέταση των υποθέσεων αυτών, τα προβλήματα που έχουν αναδειχθεί μέχρι στιγμής αφορούν τη

μη έγκαιρη έκδοση διευκρινιστικών εγκυκλίων, αλλά και την αδυναμία να αντιμετωπιστούν περιπτώσεις οι οποίες δεν είχαν προβλεφθεί στο νομοθετικό πλαίσιο.

Η ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Η ευρύτητα και κατ' επέκταση η πολυπλοκότητα των προβλημάτων που καλείται να επιλύσει καθημερινά ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής αντανακλάται και στο πλήθος των κατηγοριών και υποκατηγοριών στις οποίες ταξινομούνται οι αναφορές των πολιτών, οι οποίες εντάσσονται σε τρεις βασικές ενότητες: του οικιστικού, του φυσικού και του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Η πιο εκτεταμένη θεματική κατηγορία είναι αυτή του οικιστικού περιβάλλοντος, η οποία, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει τόσο τα ζητήματα του πολεοδομικού σχεδιασμού και της εφαρμογής του όσο και τα προβλήματα που σχετίζονται με τις αυθαίρετες κατασκευές και τις οικοδομικές άδειες.

Μέσω των αναφορών τους για τα θέματα αυτά, οι πολίτες ζητούν από την Αρχή να διαμεσοληβήσει προς τη διοίκηση για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας και την επίσπευση των σχετικών διαδικασιών, καθώς και για τη συμμόρφωση της διοίκησης με ακυρωτικές δικαστικές αποφάσεις, ιδίως στους τομείς της έκδοσης οικοδομικών αδειών και της τήρησης της διαδικασίας σχετικά με τις αυθαίρετες κατασκευές (διενέργεια

αυτοψίας, έκδοση και επιβολή προστίμων, κατεδάφιση αυθαίρετων). Τα αιτήματα των πολιτών αφορούν επίσης την επιτάχυνση της διαδικασίας σύνταξης των πράξεων εφαρμογής και γενικότερα θέματα έγκρισης και εφαρμογής των πολεοδομικών σχε-

δίων, ελέγχου των επιτρεπόμενων χρήσεων γης, αποσαφήνισης του καθεστώτος δόμησης σε οικισμούς και σε εκτός σχεδίου περιοχές.

Οι αυθαίρετες κατασκευές αποτελούν εκτεταμένο και διαχρονικό πρόβλημα για τον ΣτΠ.

Τα σημαντικότερα προβλήματα που διαπιστώθηκαν στη διαδικασία που αφορά τις αυθαίρετες κατασκευές είναι:

- καθυστέρηση των αρμόδιων πολεοδομικών υπηρεσιών να ανταποκριθούν στα αιτήματα των πολιτών ή του ΣτΠ για τη διενέργεια αυτοψιών·
- ανεπαρκής αιτιολόγηση εκθέσεων αυτοψίας, με αποτέλεσμα τη μετέπειτα ακύρωσή τους από τα δικαστήρια και την επανάληψη της διαδικασίας που αφορά τα αυθαίρετα (αυτοψία, σύνταξη έκθεσης κ.λπ.), με ό,τι αυτό συνεπάγεται στη χρήση διοικητικών και οικονομικών πόρων·
- καθυστέρηση στη σύγκληση της αρμόδιας επιτροπής για την εξέταση των ενστάσεων που αφορούν αυθαίρετες κατασκευές ή παράλειψη συγκρότησής της·
- πολλαπλές αναβολές, με αποτέλεσμα την υπέρβαση των προβλεπόμενων προθεσμιών στην εξέταση των ενστάσεων·
- καθυστέρηση στην άσκηση ποινικών διώξεων (βεβαίωση προστίμου) και αποστολής χρηματικού καταλόγου στα ταμεία·
- συνεχώς προβαλλόμενη αιτιολογία για έλλειψη πιστώσεων και αδυναμία να συγκροτηθούν συνεργεία κατεδάφισης.

Σημαντικό ποσοστό των αναφορών του Κύκλου καταλαμβάνουν οι υποθέσεις που σχετίζονται με τη διερεύνηση της νομιμότητας σχετικά με τη χωροθέτηση, την αδειοδότηση και τον έλεγχο των όρων λειτουργίας έργων υποδομής. Ενδεικτικές υπο-

θέσεις ως προς τα προβλήματα νομιμότητας σε έργα περιβαλλοντικής υποδομής που έχει διαπιστώσει ο ΣτΠ στην κατηγορία αυτή αναλύονται στην αντίστοιχη ενότητα. Τα προβλήματα διοικητικής δράσης στην κατηγορία του φυσικού περιβάλλοντος αφορούν κυρίως τις καθυστερήσεις στη διενέργεια των πράξεων χαρακτηρισμού από τις δασικές υπηρεσίες, τη συστηματική απόρριψη προϊόντων εκσκαφής και υγρών αποβλήτων στα ρέματα και τη σταθερή υποβάθμιση της ζώνης αιγιαλού/παραλίας από παράνομες δραστηριότητες, μαζί με τις χρόνιες καθυστερήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών να προβούν σε οριοθέτηση της ζώνης αιγιαλού/παραλίας. Στην κατηγορία αυτή υψηλό ποσοστό καταλαμβάνουν οι αναφορές πολιτών που σχετίζονται με τους υδάτινους πόρους (υπόγεια και επιφανειακά ύδατα) και την ποιότητα του πόσιμου νερού.

Η συνολική δραστηριότητα του Κύκλου Ποιότητας Ζωής το 2010 παρέμεινε εστιασμένη στον χειρισμό των αναφορών και στη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, καθώς και στην παροχή γνώσης και εμπειρίας προς τη δημόσια διοίκηση για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της.

Στο πλαίσιο αυτό, οργανώθηκαν συναντήσεις εργασίας με κρίσιμες υπηρεσίες της διοίκησης. Επίσης, δόθηκε έμφαση στη μείωση του χρόνου εξυπηρέτησης των πολιτών και στη συστηματική υπόμνηση προς τις υπηρεσίες οι οποίες δεν ανταποκρίνονταν άμεσα στα αιτήματα της Αρχής.

Παράλληλα, το προηγούμενο έτος, μετά την αποστολή των προτάσεων του ΣτΠ στα αρμόδια υπουργεία, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις εργασίας για την προώθηση των προτάσεων της Αρχής με το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και αναπτύχθηκε αλληλογραφία με το Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού (ΥΠΠΟΤ) (βλ. εδw σ. 94 κ.ε.) με σκοπό τη δυναμική αντιμετώπιση μακροχρόνιων εκκρεμοτήτων των πολιτών.

Βασική θέση του ΣτΠ αποτελεί ότι η βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος, ακόμη και σε συνθήκες οικονομικής ευημερίας, πολύ δε περισσότερο σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, δεν μπορεί να επέλθει μόνο με κεντρικές «εκ των άνω» πολιτικές, αλλά με την ουσιαστική αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών σε ατομικό επίπεδο.

Ο ΣτΠ, ως καταξιωμένο θεσμικό πρότυπο για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, ανέλαβε πρωτοβουλία για την ανάπτυξη δράσης περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2010–2011 σε σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στο πλαίσιο του προγράμματος «Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση υπέρ της Αειφόρου Ανάπτυξης». Στόχος της δράσης αυτής είναι η μεταφορά στην εκπαιδευτική κοινότητα της πολυετούς εμπειρίας του ΣτΠ σε θέματα προστασίας του φυσικού, οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την ενεργοποίηση παιδιών και εφήβων

και ειδικά την ενημέρωσή τους ως προς το δικαίωμά τους σε ένα καθαρό περιβάλλον και ταυτόχρονα την υποχρέωσή τους (ατομική και συλλογική ευθύνη) για την προστασία του περιβάλλοντος.

Στο πλαίσιο της δράσης αυτής, ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής πρότεινε σε σχολεία που θα εκδηλώσουν σχετι-

κό ενδιαφέρον τρεις θεματικές ενότητες:

- κοινόχρηστοι χώροι (δρόμοι, πλατείες, πάρκα, πεζοδρόμια),
- διαχείριση αποβλήτων–απορριμμάτων (στερεά και υγρά απόβλητα, αποκομιδή απορριμμάτων, επικίνδυνα απόβλητα),
- νερό (υγρότοποι, ποιότητα πόσι-

μου νερού κ.ά.). Για τον σκοπό αυτόν αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα για το περιβάλλον υλικό από τη δράση του Κύκλου στις παραπάνω θεματικές (πορίσματα, συνόψεις διαμεσολάβησης, παραπομπές στις ετήσιες εκθέσεις κ.λπ.)¹.

ΠΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΕ ΕΝΑ ΥΓΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Η συσχέτιση μεταξύ περιβαλλοντικής ρύπανσης και των (άμεσων και μακροχρόνιων) αρνητικών επιδράσεων της στην υγεία έχει πλέον αποδειχθεί επιστημονικά, παρά το γεγονός ότι δεν έχουν αναλυθεί επαρκώς οι μηχανισμοί που επιδρούν σε αυτό.

Βασικοί περιβαλλοντικοί παράγοντες οι οποίοι διαπιστωμένα σχετίζονται με την επιβάρυνση της υγείας του ανθρώπου είναι:

- η ατμοσφαιρική ρύπανση,
- η κακή ποιότητα του πόσιμου νερού,
- η υποβάθμιση των εδαφών,
- οι ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες, και
- ο θόρυβος.

Ο ΣτΠ κατά τη δωδεκαετή λειτουργία του έχει ασχοληθεί συστηματικά με αναφορές πολιτών που σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τις συνέπειες των παραπάνω περιβαλλοντικών παρα-

μέτρων στην υγεία του ανθρώπου. Στόχος του, εκτός από την ανάδειξη φαινομένων κακοδιοίκησης και μη τήρησης της νομιμότητας, παραμένει η ευαισθητοποίηση της δημόσιας διοίκησης και των αρμόδιων φορέων ώστε να λάβουν έγκαιρα και αποτελεσματικά μέτρα για την προστασία της δημόσιας υγείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αναγκαιότητα να συμπεριληφθεί η αρχή της προφύλαξης στα μέτρα που λαμβάνει η πολιτεία και στις ρυθμίσεις που θεσπίζει. Στον τομέα της προστασίας της δημόσιας υγείας, σημαντικές υποθέσεις που διερευνά ο ΣτΠ σχετίζονται με την ποιότητα των υδάτινων πόρων και της ατμόσφαιρας. Γενική διαπίστωση αποτελεί το γεγονός ότι, ενώ συνήθως η φύση του προβλήματος και η μορφή κακοδιοίκησης εντοπίζονται έγκαιρα, καθυστερεί

η επίλυση των προβλημάτων και η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής βλάβης.

Η ποιότητα του πόσιμου νερού

Ο ΣτΠ εξακολουθεί να δέχεται σημαντικό αριθμό αναφορών για προβλήματα στα δίκτυα ύδρευσης, που επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα του πόσιμου νερού.

Θετική εξέλιξη

Οι διευθύνσεις υγείας των κατά τόπους νομαρχιών, όταν ξεκινάει η διερεύνηση μιας υπόθεσης, ανταποκρίνονται πλέον άμεσα κινώντας τη διαδικασία υγειονομικών αναγνωρίσεων και δειγματοληψιών. Αυτό θεωρείται ένα μικρό επίτευγμα του ΣτΠ, που επί σειρά ετών τονίζει ότι η διενέργεια υγειονομικών αναγνωρίσεων και ο έλεγχος της ποιότητας του πόσιμου νερού επιβάλλεται να γίνονται τακτικά, ώστε να εντοπίζονται οι τυχόν υγειονομικοί κίνδυνοι.

¹ <http://www.synigoros.gr/perivallon/water.resources.html>
<http://www.synigoros.gr/perivallon/waste.html>
<http://www.synigoros.gr/perivallon/areas.html>

■ Παραμένει ωστόσο θλιβερή διαπίστωση το γεγονός ότι οι δήμοι δεν αξιολογούν τους κινδύνους για τη δημόσια υγεία και καθυστερούν υπερβολικά στην υλοποίηση των μέτρων αποκατάστασης. Τέτοιες φύσης ζητήματα εντοπίστηκαν στις υποθέσεις που διερευνώνται για τις περιοχές Κατακάλι Κορινθίας, Καστέλλα Μονεμβασιάς, Πύλου και Χιλιοχωρίων Μεσσηνίας (υποθέσεις 16339/2007, 15156/2008, 12351/2009).

■ Είναι γεγονός ότι θετική εξέλιξη επιτυγχάνεται μόνον έπειτα από μεγάλο χρόνο διαμεσολήθνης του ΣτΠ, καθώς απαιτούνται τακτικοί και συστηματικοί έλεγχοι, υλοποίηση τεχνικών εργασιών και διάθεση κονδυλίων για τον σκοπό αυτόν. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι οι υποθέσεις των Κυθήρων, όπου πολλά δημοτικά διαμερίσματα, ύστερα από τρία χρόνια διαμεσολήθνης του ΣτΠ, ξεπέρασαν το πρόβλημα της μικροβιακής ρύπανσης του νερού, όταν τελικά ο δήμος εγκατέστησε τον απαραίτητο εξοπλισμό για το φιλτράρισμα και την απολύμανσή του, υλοποιώντας παράλληλα εργασίες για την αποκατάσταση βλαβών του δικτύου (υποθέσεις 17738/2008, 5142/2008, 16003/2009).

■ Χαρακτηριστική είναι η υπόθεση που απασχόλησε τον ΣτΠ το 2010 στον τομέα της ποιότητας του πόσιμου νερού και αναδεικνύει τα προβλήματα λειτουργίας των διυλιστηρίων νερού των δημοτικών διαμερισμάτων Οινοφύτων και Αγίου Θωμά

στον Δήμο Οινοφύτων. Υπήρξε εν μέρει θετική εξέλιξη, καθώς ο δήμος, ύστερα από αυτοψία που διενήργησε ο ΣτΠ και σχετικές επισημάνσεις, πραγματοποιεί πλέον περιοδική, ανά εικοσιτετράωρο, παρακολούθηση της λειτουργίας των ταχυδιυλιστηρίων από κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό. Επιπλέον, άλλαξε το υλικό πλήρωσης των διυλιστηρίων και δρομολογήθηκε περαιτέρω η διαδικασία συνεχούς παρακολούθησης της λειτουργίας τους. Ωστόσο, εξακολουθεί να αναμένεται η ανταπόκριση της διοίκησης σε επισημάνσεις του ΣτΠ, οι οποίες αφορούν τεχνικές διαφοροποιήσεις που διαπιστώθηκαν στο διυλιστήριο του δημοτικού διαμερίσματος Οινοφύτων συγκριτικά με τα τεύχη δημοπράτησης, καθώς και σημαντικές ελλείψεις στη διαδικασία απολύμανσης (υπόθεση 124217/2010).

■ Ιδιαίτερη δυσκολία στην αποτελεσματικότητα των ελέγχων της ποιότητας του νερού παρουσιάζουν τα νησιά. Οι διευθύνσεις υγείας, αδυνατώντας να διενεργήσουν οι ίδιες τις αναλύσεις των δειγμάτων λόγω έλλειψης εργαστηριακής υποστήριξης, τα αποστέλλουν στο Κεντρικό Εργαστήριο Δημόσιας Υγείας. Έχει παρατηρηθεί δυστοκία στη διαδικασία, καθώς κάποιες φορές η έγκαιρη αποστολή των δειγμάτων εξαρτάται από παράγοντες φαινομενικά ανεξάρτητους, όπως επί παραδείγματι τα δρομολόγια ακτοπλοΐας (υπόθεση 13454/2007).

■ Ένα ειδικό ζήτημα που αναδείχθηκε το 2010 είναι το πρόβλημα της κάλυψης των αναγκών υδροδότησης στα νησιά, όπου ως ενδεικνυόμενη λύση προτείνεται η λειτουργία μονάδων αφαλάτωσης θαλασσινού

νερού. Ο ΣτΠ ανέδειξε το νομικό κώλυμα που υφίσταται για τη χωροθέτηση γενικότερα έργων υποδομής στη θήρα, λόγω των περιοριστικών διατάξεων του ΠΔ 19/16.2.1990, το οποίο καθορίζει Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου. Ειδικότερα, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο επιτρέπει στη Ζώνη Γ' (όπως η περίπτωση της θήρας) μόνο μη οχλούσες βιοτεχνικές εγκαταστάσεις, ενώ οι αφαλάτώσεις θεωρούνται, ανάλογα με τη δυναμικότητά τους, δραστηριότητες χαμηλής ή μέσης όχλησης. Με έγγραφό του προς το ΥΠΕΚΑ, ο ΣτΠ ζήτησε την επίσημη τροποποίηση του προεδρικού διατάγματος, ώστε να είναι εφικτή η χωροθέτηση μονάδων αφαλάτωσης στη θήρα, καθώς και άλλων έργων που άπτονται της προστασίας της δημόσιας υγείας. Δεδομένου μάλιστα της κρίσιμης δημοσιονομικής συγκυρίας στην οποία βρίσκεται η χώρα, επισημάνθηκε ότι η προώθηση της ανάπτυξης, μέσω της υλοποίησης έργων υποδομής, με σεβασμό πάντοτε στην περιβαλλοντική νομοθεσία, καθίσταται ύψιστη προτεραιότητα [υπόθεση 126499/2010].

■ Σε άλλη περίπτωση, πολίτης ζήτησε την παρέμβαση της Αρχής προκειμένου να διερευνηθεί την πιθανότητα μόλυνσης του υδάτινου φορέα από τον οποίο υδρεύεται η Αθήνα, λόγω της λειτουργίας δύο Φ/Β σταθμών σε πολύ κοντινή απόσταση. Σε αυτή την υπόθεση ο ΣτΠ διερευνά τη νομιμότητα έγκρισης περιβαλλοντικών όρων δύο μεγάλων Φ/Β σταθμών μέσα στη ζώνη προστασίας της λί-

μνης Υλίκης. Πρόκειται για σημαντικό ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος, καθώς η υγειονομική διάταξη για την προστασία των νερών ύδρευσης της πρωτεύουσας θέτει απαγορεύσεις και περιορισμούς στην εκτέλεση έργων μέσα στη ζώνη αυτή και μόνον έπειτα από γνωμάτευση της ΕΥΔΑΠ και των αρμόδιων υγειονομικών υπηρεσιών. Στην προκειμένη περίπτωση, η ΕΥΔΑΠ και οι άλλες αρμόδιες υπηρεσίες έχουν γνωμοδοτήσει αρνητικά για την εγκατάσταση των Φ/Β σταθμών, ενώ το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης έχει εκφράσει τις επιφυλάξεις του ως προς το ότι δεν υπάρχουν κίνδυνοι από την εγκατάστασή τους στην άμεση ζώνη προστασίας των λιμνών υδροδότησης. Ωστόσο, η αρμόδια διεύθυνση της Περιφέρειας ενέκρινε τους περιβαλλοντικούς όρους ύστερα από σχετικό έγγραφο της Υπουργού ΠΕΚΑ, τον Δεκέμβριο του 2009, που καλούσε την αρμόδια Περιφέρεια να προωθήσει άμεσα τις σχετικές εγκρίσεις για την εγκατάσταση των Φ/Β. Ο ΣτΠ επισήμανε ότι κατά την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων δεν συνεκτιμήθηκαν οι γνωμοδοτήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών. Παράλληλα, μνημονεύοντας την αρχή της προφύλαξης, τόνισε πως το γεγονός ότι η αλληλογραφία της διοίκησης πιθανολογεί τη μόλυνση ενός πολύτιμου αγαθού, όπως είναι το νερό ύδρευσης, καθιστά τη χωροθέτηση των Φ/Β σταθμών εντός της ζώνης προστασίας ιδιαίτερα επισφαλής, καθώς ενδεχόμενη αστοχία πιθανόν να προκαλέσει μείζονες περιβαλλοντι-

κές επιπτώσεις. Επιπλέον, η επέμβαση σε περιοχή που βρίσκεται υπό καθεστώς ειδικής προστασίας, όπως στη συγκεκριμένη, θα μπορούσε να επιτραπεί μόνον εφόσον διαπιστωθεί, ύστερα από εξαντλητική διερεύνηση των εναλλακτικών λύσεων, ότι είναι αδύνατη η κατασκευή του έργου σε άλλη θέση και κατά τρόπο που να μη θίγει την περιοχή. Ο ΣτΠ αναμένει τις απόψεις του ΥΠΕΚΑ στις επισημάνσεις του και θα παρακολουθεί την εξέλιξη του θέματος [υπόθεση 24473/2009].

Η ποιότητα της ατμόσφαιρας

Η προστασία της ποιότητας της ατμόσφαιρας δεν έχει αποτελέσει μέχρι στιγμής ζήτημα υψηλής προτεραιότητας για την κεντρική διοίκηση. Ο ΣτΠ έχει επισημάνει εδώ και χρόνια την έλλειψη ενός αξιόπιστου μηχανισμού ελέγχου της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα. Ενδεικτικό παράδειγμα εξακολουθεί να αποτελεί η περίπτωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στους νομούς Κοζάνης και Φλώρινας από τη λειτουργία των εγκαταστάσεων της ΔΕΗ ΑΕ. Έως σήμερα δεν έχει υπάρξει ανταπόκριση στην πρόταση του ΣτΠ για εγκατάσταση και λειτουργία σταθμών μέτρησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας, καθώς και για ενίσχυση με προσωπικό των αρμόδιων ελεγκτικών υπηρεσιών. Πάντως, το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΕΑΗΔ) ενημέρωσε ότι, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 3833/2010, καθ' όλη τη διάρκεια του 2010 δεν χορηγούνταν εγκρίσεις για την πλή-

ρωση κενών οργανικών θέσεων ούτε στις Περιφέρειες της χώρας, που έχουν τη σχετική αρμοδιότητα για τους σταθμούς μέτρησης.

Ο ΣτΠ εξέφρασε, ωστόσο, την ικανοποίησή του προς το ΥΠΕΚΑ και τη Νομαρχία Κοζάνης για την πρόσφατη επιβολή υψηλών προστίμων στη ΔΕΗ, συνολικού ύψους 500.000 ευρώ. Θεωρεί ότι είναι μια εν μέρει ανταπόκριση στα συνεχή αιτήματά του για διενέργεια αυτοψιών από τις ελεγκτικές υπηρεσίες και επιβολή κυρώσεων όταν διαπιστώνονται παραβάσεις. Ειδικά η Νομαρχία Κοζάνης ενημέρωσε ότι μέσα στο 2010 πραγματοποίησε, μέσω των Κλιμακίων Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος, έξι ελέγχους στη ΔΕΗ που οδήγησαν στην επιβολή προστίμων. Από το αρμόδιο ΥΠΕΚΑ ο ΣτΠ, σε συνέχεια παλαιότερης πρότασής του, ενημερώθηκε ότι ενισχύθηκε η στελέχωση της Επιθεώρησης Μεταλλείων Βορείου και Νοτίου Ελλάδος με τέσσερις και πέντε υπαλλήλους αντίστοιχα. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι πρόκειται κυρίως για διοικητικό και όχι τεχνικό προσωπικό, γεγονός που δεν βοηθάει στη βελτίωση του συστήματος ελέγχων. Θετικές πάντως αξιολογούνται αφενός η ένταξη στο ΕΣΠΑ 2007–2013 του έργου αναβάθμισης του Εθνικού Δικτύου Παρακολούθησης Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης στον νομό Κοζάνης και αφετέρου η διαχειριστική επάρκεια που έχει λάβει η αρμόδια διεύθυνση του ΥΠΕΚΑ. Στην ίδια κατεύθυνση αξιολογείται και η ανταπόκριση της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας να αναλάβει τη λει-

τουργία και την εποπτεία του δικτύου μέτρησης ρύπων της ΔΕΗ.

Η πρόσφατη ανακοίνωση για ένα πενταετές επιχειρησιακό σχέδιο μεταξύ ΥΠΕΚΑ και ΔΕΗ, που θα εξειδικεύει τις περιβαλλοντικές δράσεις της επιχείρησης ώστε να συμμορφωθεί πλήρως με τη νομοθεσία, αποτελεί θετική ενέργεια της πολιτείας, που πιθα-

κολούθησης, των πληθυσμών που πλήττονται. Σε ερώτημα του ΣτΠ για την πρόοδο στην εκπόνηση επιδημιολογικών μελετών, η νομαρχία απέστειλε αντίγραφο μελέτης, από την οποία όμως δεν φαίνεται να προκύπτει επιβάρυνση στην υγεία των κατοίκων από την πολυετή λειτουργία των ορυχείων και των ατμοηλεκτρι-

νόν σηματοδοτεί μια νέα αφετηρία στην αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων από τη λειτουργία των ατμοηλεκτρικών σταθμών και των ορυχείων στη δυτική Μακεδονία. Έχει επίσης καταλογιστεί στη διοίκηση ότι δεν προβαίνει σε αξιολόγηση των κινδύνων που υπάρχουν για την υγεία, μέσω επιδημιολογικής παρα-

κών σταθμών. Αναμένονται τα αποτελέσματα μίας ακόμη επιδημιολογικής μελέτης στον νομό Κοζάνης, η οποία βρίσκεται στη φάση της εκπόνησης.

Οι δυσμενείς επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα από επικίνδυνα απόβλητα του εγκαταλελειμμένου εργοστασίου παραγωγής προϊόντων αμιάντου

στον Δήμο Ρίου έχει απασχολήσει επίσης τον ΣτΠ. Η σχετική έρευνα έχει αναδείξει την παραβίαση των διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων με σοβαρές επιπτώσεις γενικότερα στο περιβάλλον και στη δημόσια υγεία. Η υπόθεση αυτή καταδεικνύει την αδυναμία της πολιτείας να ανταποκριθεί στη σοβαρότητα των περιβαλλοντικών κινδύνων, καθώς καθυστερεί υπερβολικά η αποκατάσταση του ρυπασμένου με αμίαντο χώρου, παρά την επιβολή προστίμων στον περιβαλλοντικό παραβάτη. Οι ελεγκτικές υπηρεσίες έχουν επανειλημμένα επισημάνει, θέτοντας προθεσμίες που δυστυχώς παρήλθαν άκαρπες, ότι πρέπει να υποβληθεί ειδική μελέτη εξυγίανσης—αποκατάστασης του χώρου. Παρά την επιβολή διοικητικών κυρώσεων από τον Νομάρχη Αχαΐας, και προσφάτως υψηλού προστίμου από την Υπουργό ΠΕΚΑ, το πρόβλημα με τις ποσότητες αμιαντούχων υλικών που βρίσκονται εκτεθειμένες παραμένει (υπόθεση 11025/2008).

ΕΡΓΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΜΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Η υλοποίηση έργων υποδομής αποτελεί προτεραιότητα για την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Εντούτοις, είναι απαραίτητο να καταπολεμηθούν οι κακές διοικητικές πρακτικές όχι μόνο για λόγους τυπικής νομιμότητας, αλλά και διότι, όπως έχει αποδειχθεί και στην

πράξη, δυσχεραίνουν ουσιαστικά την αποτελεσματική λειτουργία των έργων υποδομής. Στο κεφάλαιο αυτό συνοψίζονται οι βασικές διαπιστώσεις του ΣτΠ από τη διερεύνηση υποθέσεων σχετικά με έργα υποδομής στον τομέα της επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και με λιμενικά και εγχειοβελτιωτικά έργα.

Εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού αστικών λυμάτων

Ο ΣτΠ έχει διερευνήσει αρκετές υποθέσεις που σχετίζονται με τη νόμιμη και αποτελεσματική λειτουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας αστικών λυμάτων και κυρίως βιολογικών καθαρισμών (ΒΙΟΚΑ).

Τα βασικά προβλήματα εντοπίζονται στη μη τήρηση των νόμιμων διαδικασιών κατά την αδειοδότησή τους, στη συστηματική παράλειψη τήρησης των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων και στην πλημμελή λειτουργία τους.

■ Ιδιαίτερα αποτελεσματική έχει αποδειχθεί η παρέμβαση της Αρχής στις περιπτώσεις που η καταγγελία αφορά και άρνηση της διοίκησης να παρέχει περιβαλλοντική πληροφόρηση. Ωστόσο, η έρευνα δείχνει ότι η άρνηση αυτή οφείλεται σε προσπάθεια απόκρυψης των ουσιαστικών προβλημάτων που υπάρχουν. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο έλεγχος νομιμότητας του ΒΙΟΚΑ Οινόφυτων, όπου διαπιστώθηκαν ελλείψεις στις διαθέσιμες άδειες και λειτουρ-

γικά προβλήματα του έργου, οφειλόμενα στη μη ορθή εφαρμογή των εγκεκριμένων μελετών. Οι παραλείψεις εντοπίστηκαν, ύστερα από αυτοψία, αρχικά από τον ΣτΠ και στη συνέχεια επιβεβαιώθηκαν από την Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ. Μετά τις υποδείξεις του ΣτΠ επήλθε βελτίωση, ως έναν βαθμό, των προβλημάτων που είχαν διαπιστωθεί. Εξακολουθεί, όμως, να παραμένει η παραβίαση των περιβαλλοντικών όρων σε σημαντικά ζητήματα, όπως στη διάθεση της ιλύος (λυματολάσπης) και στις ελλείψεις του βασικού εξοπλισμού, των οποίων την εξέλιξη θα παρακολουθησει ο ΣτΠ (υπόθεση 1682/2009).

■ Η εγκατάσταση ΒΙΟΚΑ των Δήμων Κερατέας και Λαυρεωτικής είναι μια ακόμη περίπτωση έργου που από την έναρξη λειτουργίας του δεν διαθέτει την απαιτούμενη από τον νόμο άδεια λειτουργίας. Ύστερα από παρέμβαση του ΣτΠ, στάλθηκαν τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη χορήγηση της άδειας και αναμένεται η αξιολόγησή τους από την αρμόδια υπηρεσία. Διαπιστώθηκε επίσης μη τήρηση των περιβαλλοντικών όρων, για την οποία επιβλήθηκε και πρόστιμο από τον νομάρχη, καθώς και μη έγκαιρη ανανέωσή τους μετά τη λήξη ισχύος τους (υπόθεση 13150/2009).

■ Στην περίπτωση του ΒΙΟΚΑ Αρχαίας Επιδαύρου, με αφορμή καταγγελία περιοίκων για λόγους όχλησης, διαπιστώθηκε η λειτουργία του έργου δίχως εγκεκριμένους περιβαλλοντι-

κούς όρους και δίχως να έχει καν υποβληθεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (υπόθεση 20841/2009).

■ Μια ακόμη περίπτωση, στην οποία παρατηρήθηκε το φαινόμενο της παράλειψης εκπόνησης των απαιτούμενων μελετών, είναι ο ΒΙΟΚΑ Πάτρας, που λειτουργεί για χρόνια δίχως να έχει εφοδιαστεί με άδεια λειτουργίας και, επιπλέον, προβαίνει με μη σύνομο τρόπο στη διάθεση της παραγόμενης ιλύος (υπόθεση 19099/2009).

■ Ενδεικτικό παράδειγμα ΒΙΟΚΑ με πολυετή προβληματική λειτουργία και δυσμενείς επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον, λόγω διάθεσης ανεξεργαστων λυμάτων, αποτελεί η υπόθεση του Αρκαδικού Χωριού στον Δήμο Βόρειας Κυνουρίας. Διαπιστώθηκε καθυστέρηση τριών ετών στον εφοδιασμό του έργου με άδεια διάθεσης των λυμάτων και μη τήρηση της απαιτούμενης συχνότητας στη διενέργεια δειγματοληψιών, γεγονός που κατέστησε αδύνατη την αξιολόγηση του βαθμού ρύπανσης της θάλασσας. Ο ΣτΠ πρότεινε τον συντονισμό των υπηρεσιών για την εξεύρεση εναλλακτικού τρόπου διάθεσης των λυμάτων έως ότου επιλυθεί το πρόβλημα (υπόθεση 5274/2008).

Λιμενικές υποδομές και εγγειοβελτιωτικά έργα

■ Ο ΣτΠ έχει αναδείξει περιπτώσεις λιμενικών εγκαταστάσεων που λειτουργούν παράνομα και των οποίων η νομιμοποίηση επιχειρείται απλώς εκ των υστέρων. Χαρακτηριστικό πα-

ράδειγμα αποτελεί το λιμάνι του Βόλου, που λειτουργεί για χρόνια δίχως εγκεκριμένους περιβαλλοντικούς όρους για το σύνολο των εν λειτουργία εγκαταστάσεών του. Παράλληλα, με ελέγχους των αρμόδιων φορέων έχουν διαπιστωθεί παραβιάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας ως προς τη ρύπανση της ατμόσφαιρας, την απόρριψη στερεών αποβλήτων και τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων, για τις οποίες έχουν επιβληθεί διοικητικές κυρώσεις. Παρά τις σχετικές επισημάνσεις της Αρχής, η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειο-

δότησης δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη (υπόθεση 123432/2010).

■ Παρόμοιο φαινόμενο κακοδιοίκησης παρατηρείται στο λιμάνι Αγίου Νικολάου Ζάκυνθου, που λειτουργεί επί δεκαετίες χωρίς νόμιμη χωροθέτηση και αδειοδότηση. Ο ΣτΠ έχει επισημάνει ότι για την αδειοδότησή του απαιτείται επανακαθορισμός αιγιαλού, καθορισμός ζώνης λιμένα και κατεδάφιση των αυθαιρέτων. Θετική εξέλιξη αποτελεί η, έστω καθυστερημένη, έναρξη περιβαλλοντικής αδειοδότησης (υπόθεση 18702/2007).

■ Σε κάποιες περιπτώσεις πάντως, όπως σε εκείνη του αυθαίρετου λιμενίσκου στο «Βρωμοπούσι» Κερατέας, είναι αδύνατη η εκ των υστέρων νομιμοποίηση και απαιτείται η κατεδάφιση των παράνομων εγκαταστάσεων. Όμως, αν και το πρωτόκολλο κατεδάφισης έχει εκδοθεί από το 2001, η εκτέλεσή του καθυστερεί, παρ' ότι το Λιμεναρχείο Λαυρίου έχει επισημάνει τους κινδύνους που ενέχει η λειτουργία του λιμενίσκου (υπόθεση 11001/2008).

■ Ο ΣτΠ διερεύνησε υποθέσεις που αφορούν προβλήματα στον σχεδιασμό και τη λειτουργία του εγχειρίδιου έργου «Δίκτυο ανοικτών διωρύγων πεδιάδος Μόρνου». Διαπίστωσε παραλείψεις στην τήρηση του θεσμικού πλαισίου, καθώς το έργο εκβολής της τάφρου Τ3 δεν είχε αξιολογηθεί και αδειοδοτηθεί περιβαλλοντικά. Επίσης, δεν τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες από τον νόμο διαδικασίες για την παραχώρηση αιγιαλού και παραλίας και δεν είχαν χορηγηθεί οι απαραίτητες εγκρίσεις πριν από την έναρξη των εργασιών στη ζώνη αιγιαλού, γεγονός που οδήγησε σε επιβληθή διοικητικού προστίμου (υποθέσεις 7362/2008, 4064/2009).

■ Σημαντική υπόθεση αποτελεί η απαγόρευση της αγκυροβολίας πλοίων στην Πάχη Μεγάρων μέχρι την έκδοση Ειδικού Κανονισμού Λιμένα με τη ρύθμιση συγκεκριμένων όρων και προϋποθέσεων, που επιτεύχθηκε ύστερα από παρέμβαση του ΣτΠ. Ειδικότερα, το Λιμεναρχείο Ελευσί-

νας χορηγούσε επαναλαμβανόμενες άδειες παραμονής αγκυροβολημένων δεξαμενόπλοιων, με τη μορφή «προσωρινής άδειας αγκυροβολίας», παρά το γεγονός ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε αποφανθεί ότι επιβάλλεται να απαγορευθούν οι αγκυροβολίες έως ότου θεσπιστεί ειδική ρύθμιση με τις απαιτούμενες προϋποθέσεις και όρους αγκυροβολίας για την προστασία του περιβάλλοντος. Ο ΣτΠ είχε τονίσει την υποχρέωση του λιμεναρχείου να συμμορφωθεί με τη δικαστική απόφαση και την αναγκαιότητα να απαγορευθεί η συστηματική αγκυροβολία εάν δεν θεσπιστούν ειδικοί όροι. Μετά την παρέμβαση της Αρχής, το Κεντρικό Λιμεναρχείο συμμορφώθηκε με την δικαστική απόφαση για την απαγόρευση της αγκυροβολίας των πλοίων έως την έκδοση του Ειδικού Κανονισμού Λιμένα (υπόθεση 123004/2010)².

ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: Η ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ

Η διαβίωση και η αρμονική συμβίωση στην πόλη εξαρτώνται από την ενεργητική, εκ μέρους των αρμόδιων αρχών, εξασφάλιση της καθαριότητας, της δημόσιας υγείας, της ασφάλειας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της αισθητικής του χώρου. Ο ΣτΠ δέχεται πλήθος σχετικών αναφορών από πολίτες, οι οποίες θέτουν στο επίκεντρο προβλήματα που αφορούν τη γειτονιά, αλλά και την πόλη στο σύνολό της. Σε πολλές περιπτώσεις απαιτείται αναθεώρηση του σχεδιασμού των χρήσεων γης,

των επιτρεπόμενων δραστηριοτήτων, καθώς και κανονιστικές και νομοθετικές ρυθμίσεις για τη συνολική διευθέτηση των προβλημάτων της περιοχής, οι οποίες ανάγονται σε επίπεδο νομοθετικής πρωτοβουλίας και πολιτικής απόφασης. Σε αυτό το επίπεδο και ανάλογα με τον βαθμό ωριμότητας των σχετικών υποθέσεων που διερευνά, ο ΣτΠ διατυπώνει νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις ή συμμετέχει σε επιτροπές αναμόρφωσης της νομοθεσίας.

Το ιστορικό κέντρο της Αθήνας

Το 2010 ο ΣτΠ ασχολήθηκε εντατικά με τη διερεύνηση αναφορών από μεγάλο αριθμό κατοίκων, επιχειρηματιών και εργαζομένων σχετικά με την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας και ειδικότερα στην περιοχή της Ομόνοιας, στο Γεράνι, στην πλατεία Βάθης, στον Κεραμεικό, στην περιοχή του Μουσείου κ.α.

Στον τομέα της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος τα σημαντικότερα προβλήματα αφορούν:

- την καταστροφή των εγκεκριμένων χρήσεων γης, που οδηγεί σε συστηματική υποβάθμιση της κατοικίας και της νόμιμης επιχειρηματικής και εμπορικής δραστηριότητας, την άνθηση του παραεμπορίου σε δημόσιους χώρους, που παρεμποδίζουν το δικαίωμα της ελεύθερης και ανεμπόδιστης χρήσης των χώρων αυτών·

² http://www.synigoros.gr/pdf.01/8844_1_PAXH.MEGARON.SYNOPSH.DIAMES.pdf

- την παρεμπόδιση της ομαλής λειτουργίας των καταστημάτων—επιχειρήσεων και των ξενοδοχείων της περιοχής, από την αύξηση παράνομων δραστηριοτήτων, αλλά και την έξαρση της εγκληματικότητας του «δρόμου»·

- τη συσσώρευση μεγάλου αριθμού καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος σε συγκεκριμένες χωρικά περιοχές (Ψυρρή, Γκάζι), με τα συνεπακόλουθα προβλήματα (ηχορύπανση, κατάληψη κοινόχρηστων χώρων από τραπεζοκαθίσματα, αυθαιρεσίες πολεοδομικού χαρακτήρα, απορρίμματα) από τη συστηματική παραβίαση των όρων λειτουργίας τους και τον πληθμελή έλεγχό τους·

- την απαξίωση του αστικού εξοπλισμού και των κοινοχρήστων χώρων, την έλλειψη σε κοινωνικές υποδομές (σχολικά κτίρια, παιδικοί σταθμοί κ.ά.) και την ανεπαρκή συντήρηση των υφιστάμενων·

- την ελλιπή τήρηση των όρων υγιεινής και καθαριότητας στους δημόσιους και τους κοινόχρηστους χώρους, αλλά και σε ιδιωτικά εγκαταλελειμμένα ακίνητα, με κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, λόγω της αύξησης του αριθμού των αστέγων και της μαζικής διαμονής αλλοδαπών σε διαμερίσματα υπό ανεπαρκείς συνθήκες υγιεινής.

Για τη διερεύνηση των σχετικών υποθέσεων, ο ΣτΠ διενήργησε αυτοψίες και συναντήσεις με συλλόγους πολιτών στην περιοχή και στα γραφεία της Αρχής. Συμμετείχε σε συσκέψεις με τον Εισαγγελέα Περιβάλλοντος για το ιστορικό κέντρο της Αθήνας και

τις αρμόδιες αρχές ασφαλείας, με τον Αντιδήμαρχο Καταστημάτων και Ασφάλειας του Δήμου Αθηναίων, με την πρόεδρο της Εταιρείας Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων και με την εκτελεστική επιτροπή του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας.

Η απαξίωση του οικιστικού ιστού, η έλλειψη υποδομών και αστικού εξοπλισμού και η επιδείνωση των κλιματικών συνθηκών λόγω της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, που ανάγκασαν ήδη από τις αρχές του 1990 τους κατοίκους σε φυγή από το κέντρο της πόλης στα προάστια, δημιούργησαν συνθήκες πρόσφορες για την όξυνση των προβλημάτων που προαναφέρθηκαν. Τα προβλήματα αυτά επιδεινώθηκαν είτε με κεντρικές πολιτικές επιλογές, που οδήγησαν σε μονομερή ανάπτυξη των χρήσεων γης (ψυχαγωγία και διασκέδαση), είτε με την απουσία άλλων δημόσιων πολιτικών (μεταναστευτική πολιτική και πολιτική ασύλου), που είχαν ως αποτέλεσμα την ανεξέλεγκτη συνάθροιση μεγάλου αριθμού «αντικανονικών» μεταναστών στην περιοχή.

Ως προς τα θέματα που αφορούν την ποιότητα ζωής, ο ΣτΠ εκτιμά ότι απαιτείται κατά προτεραιότητα η πιστή και εντατική εφαρμογή από κάθε αρμόδιο όργανο της υφιστάμενης νομοθεσίας του τομέα ευθύνης του, γεγονός που θα βελτιώσει αισθητά την καθημερινότητα στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας. Συγκεκριμένα ως άμεσα μέτρα προτείνονται:

- αυστηροί και συστηματικοί έλεγχοι

για την απομάκρυνση παράνομων δραστηριοτήτων·

- άμεση σφράγιση χρήσεων που παραβιάζουν την υγειονομική και την πολεοδομική νομοθεσία·

- αυστηρός και συστηματικός έλεγχος της λειτουργίας των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβίασης των όρων λειτουργίας τους·

- τακτική συντήρηση των κοινόχρηστων χώρων και εντατικοποίηση του προγράμματος καθαριότητας των δημόσιων χώρων.

Δεδομένης ωστόσο της πολυπλοκότητας της υφιστάμενης κατάστασης, που δεν συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη και οριστική επίλυση των προβλημάτων, θα πρέπει να προωθηθούν νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις για τον σχεδιασμό μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων και κινήτρων, με σκοπό τη σταδιακή ανάταξη της περιοχής, που θα έχουν ως επίκεντρο τρεις βασικούς στόχους:

- την πολεοδομική αναβάθμιση,
- την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, και

- την οικονομική ανазωογόνηση της περιοχής.

Στην κατεύθυνση αυτή, κατά την άποψη του Κύκλου Ποιότητας Ζωής, θεωρείται αναγκαία η αναθεώρηση των όρων δόμησης και των χρήσεων γης, με ενίσχυση των χρήσεων κατοικίας και κεντρικής λειτουργίας πόλης (οικονομικές, εμπορικές λειτουργίες), που θα αυξήσουν την επισκεψιμότητα του κέντρου και συγ-

χρόνος θα αποθαρρύνουν χρήσεις και δραστηριότητες που συμβάλλουν σε φαινόμενα γκετοποίησης και κοινωνικού αποκλεισμού. Η ενίσχυση, ωστόσο, των λειτουργιών στο κέντρο της πόλης θα πρέπει να συνοδεύεται από προσεκτικό σχεδιασμό, που θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την παροχή κινήτρων (π.χ. οικονομικά και φορολογικά) προκειμένου να έχει πιθανότητες επιτυχούς εφαρμογής.

Το ιστορικό κέντρο της Κω

Ο ΣτΠ διερευνά τη νομιμότητα λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος στο ιστορικό κέντρο της Κω. Αυτή αφορά τόσο την απουσία εγκρίσεων εκ μέρους των

αρμόδιων εφορειών αρχαιοτήτων κατά τη διαδικασία χορήγησης άδειας λειτουργίας καταστήματος που βρίσκεται κοντά σε μνημεία και την αισθητική υποβάθμισή τους όσο και τις οχλήσεις των γειτόνων λόγω της πχορύπανσης από την ανεξέλεγκτη λειτουργία και τη συσσώρευση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος στην ευρύτερη περιοχή.

Η Αρχή έχει διαπιστώσει την παραβίαση των εγκεκριμένων χρήσεων γης (αμιγής κατοικία), την έλλειψη των απαιτούμενων εγκρίσεων από τις αρμόδιες εφορείες αρχαιοτήτων, την έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των περιφερειακών υπηρεσιών του ΥΠΠΟΤ και του Δήμου Κω, την έλλειψη συστηματικού ελέγχου τήρησης των όρων

λειτουργίας των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, αλλά και την έλλειψη αποτελεσματικής αστυνόμευσης της περιοχής.

Ο ΣτΠ συνεχίζει τη διερεύνηση της υπόθεσης, ζητώντας περαιτέρω ενημέρωση και συνεργασία των αρμόδιων αρχών, αναφορικά με τη συνολική διευθέτηση των χώρων γύρω από τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, καθώς και της χρήσης τους. Ζητάει την τήρηση της νομιμότητας για τη λειτουργία καταστημάτων γύρω από τον αρχαιολογικό χώρο και τη λήψη άμεσων μέτρων σε περιπτώσεις κατάληψης κοινοχρήστων χώρων κοντά σε μνημεία, πχορύπανσης, τροποποίησης των όρων λειτουργίας καταστημάτων και πο-

λεοδομικών αυθαιρεσιών (υπόθεση 6692/2006).

Παράνομη εγκατάσταση διαφημιστικών πινακίδων

Ο ΣτΠ και το 2010 συνέχισε τη διερεύνηση και τη διαμεσολάβηση σε υποθέσεις σχετικά με την παράνομη τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων στο οδικό δίκτυο αρμοδιότητας των Περιφερειών Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς και των Δήμων Βύρωνα, Αγίου Ιωάννη Ρέντη, Αθηναίων, Φιλοθέης, Αγίας Παρασκευής, Αμαρουσίου, Χαλανδρίου και Ηρακλείου Αττικής. Οι πολίτες διαμαρτύρονται για τις συνέπειες του φαινομένου στην οδική ασφάλεια και την αισθητική των πόλεων.

Από τις αναφορές προκύπτουν τα ακόλουθα γενικά συμπεράσματα:

- Μεγάλος αριθμός διαφημιστικών πινακίδων τοποθετείται αυθαίρετα και συντηρείται παράνομα.
- Παρά την πρόσφατη πρόοδο στο θέμα, έχει παρατηρηθεί γενικά ολιγωρία ή αδράνεια στη διαδικασία άμεσης αποξήλωσης των πινακίδων, μετά τη διαπίστωση της παράνομης τοποθέτησής τους.
- Τα πρόστιμα που προβλέπει ο σχετικός νόμος δεν επιβάλλονται σε όλες τις περιπτώσεις. Αυτά αφορούν τον εκμισθωτή του οικείου χώρου, τη διαφημιστική εταιρεία, αλλά και τον ίδιο τον διαφημιζόμενο. Η αρμοδιότητα επιβολής προστίμων ενίοτε παρερμηνεύεται ως διακριτική ευχέρεια, ενώ είναι δέσμια αρμοδιότητα. Παρατηρείται, επίσης, αοριστία ή ανεπάρκεια της αιτιολογίας στην

επιβολή προστίμου, που συχνά επιφέρει ακύρωσή του από τα διοικητικά δικαστήρια. Συχνά δε η δυσαναλογία των καταλογιζόμενων προστίμων προς το κέρδος των διαφημιστικών εταιρειών ματαιώνει την αποτρεπτική λειτουργία του προστίμου. Εξάλλου, η συχνή μεταβολή της νομικής μορφής των εταιρειών και η μη αναγραφή των στοιχείων τους στα διαφημιστικά πλαίσια δυσχεραίνουν την επιβολή και την είσπραξη των προστίμων. Σοβαρή όμως κρίνεται και η παράλειψη επιβολής προστίμου εις βάρος του διαφημιζόμενου, ο οποίος μπορεί να εντοπιστεί ευχερώς.

Όσον αφορά την ανταπόκριση των υπηρεσιών στην παρέμβαση της Αρχής, σημειώνεται ότι οι Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας απάντησαν εγγράφως ότι έχουν δρομολογήσει διαδικασίες για την καθαίρεση παράνομων διαφημιστικών πλαισίων στα όρια ευθύνης τους. Επιπλέον, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, τον Ιούνιο του 2010, διατύπωσε συγκεκριμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση των κενών και της ανεπάρκειας της ισχύουσας νομοθεσίας. Οι προτάσεις αυτές διαβιβάστηκαν, με πρωτοβουλία του ΣτΠ, στο Γραφείο του Γενικού Γραμματέα του ΥΕΑΗΔ προς αξιολόγηση, στο πλαίσιο της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας που ξεκίνησε.

Η ανταπόκριση των δημοτικών αρχών συνίσταται σε αποξήλωση διαφημιστικών πλαισίων ή δρομολόγηση της σχετικής διαδικασίας και σε επιβολή προστίμων.

Ειδικότερα, ο Δήμος Αθηναίων ενημέρωσε τον ΣτΠ για:

- την καταγραφή των παράνομων διαφημιστικών πλαισίων,
- τη διαβίβαση σχετικού πίνακα στη Διεύθυνση Καθαριότητας, και
- την αποστολή στο ΥΠΕΚΑ και στην Περιφέρεια Αττικής καταστάσεων με παράνομα διαφημιστικά πλαίσια εγκατεστημένα στα όρια ευθύνης του.

Ο Δήμος Χαλανδρίου γνωστοποίησε στην Αρχή αναλυτικό κατάλογο των παράνομων διαφημιστικών πλαισίων που αποξηλώθηκαν από το 2003 έως το 2009, και των προστίμων που, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, εκκρεμούν ακόμη, έχουν βεβαιωθεί ή έχουν εισπραχθεί. Ομοίως, ο Δήμος Αμαρουσίου απέστειλε αναλυτική κατάσταση με τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν και βεβαιώθηκαν από το 2005 έως και το 2009, απαριθμώντας και τις αποξηλώσεις που διενεργήθηκαν μεταξύ των ετών 2007–2009. Ο Δήμος Βύρωνα ενημέρωσε την Αρχή σχετικά με την προσπάθεια που καταβύλλη για την αποξήλωση των παράνομων διαφημιστικών πλαισίων, ενώ ο Δήμος Φιλοθέης διαβεβαίωσε ότι δεν υφίστανται παράνομα διαφημιστικά πλαίσια επί της οδού Καποδιστρίου. Ο Δήμος Αγίας Παρασκευής προέβη στην αποξήλωση παράνομων διαφημιστικών πλαισίων αντιπροσωπεΐας αυτοκινήτων επί της λεωφόρου Μεσογείων αρ. 339 και μετά τις παρατηρήσεις της Αρχής, επέβαλε και πρόστιμο. Ο Δήμος Αγίου Ιωάννη Ρέντη πληροφόρησε τον ΣτΠ ότι έχει στείλει στην Περιφέρεια Αττικής έγγραφο για την απομάκρυνση διαφημιστικών πινα-

κίδων επί της Λεωφόρου Κηφισού, και, τέλος, ο Δήμος Ηρακλείου Αττικής ενημέρωσε ότι έχει δρομολογηθεί η διαδικασία επιβολής προστίμου και αποξήλωσης των παράνομων διαφημιστικών πινακίδων επί της οδού Κουντουριώτου αρ. 20 (υποθέσεις 19299/2009, 16749/2009, 10307/2009, 6960/2009, 16369/2008, 2333/2008, 2340/2008).

Ο ΣτΠ, στο πλαίσιο της διαμεσολάβησής του γι' αυτή την κατηγορία αναφορών και της συμμετοχής του ως παρατηρητή στην Επιτροπή Κωδικοποίησης και Αναθεώρησης της σχετικής νομοθεσίας, θεωρεί αναγκαία τη θέσπιση συγκεκριμένων κριτηρίων κωροθέτησης των διαφημιστικών πλαισίων, με κύριο γνώμονα την οδική ασφάλεια και την αισθητική του τοπίου. Σκόπιμη, τέλος, θεωρείται η εξειδίκευση των κατά νόμο «περιστάσεων» για την εκτίμηση του ύψους των επιβαλλόμενων προστίμων, καθώς και η πρόβλεψη προστίμου για τη διατήρηση παράνομου διαφημιστικού πλαισίου.

Η «ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΚΗ» ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ: ΟΨΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, δέχεται πλήθος αναφορών από πολίτες που καταγγέλλουν τη δημόσια διοίκηση για διαφθορά, αδιαφορία, ανεπίτρεπτες συνθήκες εξυπηρέτησης, σπα-

τάλη χρόνου και πόρων. Η καθημερινή επαφή του ΣτΠ με τις υπηρεσίες, λόγω του διαμεσολαβητικού του ρόλου για τον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεών τους και την ικανοποίηση των νόμιμων αιτημάτων των πολιτών, του δίνει τη δυνατότητα να αποτιμήσει με διαύγεια και νηφαλιότητα τα πραγματικά αίτια που καθιστούν προβληματική και αναποτελεσματική τη λειτουργία τους.

Σε γενικές γραμμές, τα αίτια που επιβαρύνουν καθημερινά την ομαλή λειτουργία των υπηρεσιών είναι:

- η υποστελέχωση ή/και η έλλειψη ικανά καταρτισμένου προσωπικού,
- η έλλειψη μηχανοργάνωσης και υλικοτεχνικών μέσων,
- η έλλειψη ενημέρωσης—επιμόρφωσης των στελεχών,
- η διχογνωμία ή και πολλές φορές η αδυναμία «επικοινωνίας» μεταξύ των συναρμόδιων φορέων,
- η πολυνομία και η πολυπλοκότητα της ισχύουσας νομοθεσίας.

Σε αυτά, προστίθενται πλέον και οι ευρύτερες θεσμικές μεταρρυθμίσεις που προωθήθηκαν το 2010, οι οποίες διευρύνουν το πεδίο των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης, χωρίς ωστόσο να έχει δημιουργηθεί ένα ασφαλές πλαίσιο λειτουργίας που θα αντιμετωπίζει τις διαπιστωθείσες αδυναμίες και ανεπάρκειες του συστήματος.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι υπηρεσίες ασφυκτιούν, αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στα καθήκοντά τους και σε πολλές περιπτώσεις αδρα-

νούν, με αποτέλεσμα σε αυτό το ομιχλώδες τοπίο να γεννώνται και να αναπτύσσονται φαινόμενα διαφθοράς και αδιαφάνειας.

Στην ενότητα αυτή επιχειρείται μια οριζόντια ανάγνωση μερικών μόνον από τις υπηρεσίες με τις οποίες έρχεται καθημερινά σε επαφή ο Κύκλος και η ανάδειξη όψεων και πρακτικών διοικητικής παθογένειας με παρόμοια, σε πολλές περιπτώσεις, χαρακτηριστικά κακοδιοίκησης.

Πολεοδομικές υπηρεσίες

Από την ίδρυση του ΣτΠ έως σήμερα, η λειτουργία των πολεοδομικών υπηρεσιών αποτέλεσε ένα από τα κύρια πεδία ενασχόλησής του. Το πλήθος των σχετικών αναφορών που κατατέθηκαν και συνεχίζουν να κατατίθενται στην Αρχή έχουν αναδείξει βασικές δομικές αδυναμίες των πολεοδομικών υπηρεσιών, τόσο των πρωτοβάθμιων όσο και των δευτεροβάθμιων ΟΤΑ.

Τα χρονίζοντα προβλήματα της διοικητικής δράσης των πολεοδομικών υπηρεσιών αφορούν την καθυστέρηση αφενός στην τήρηση της διαδικασίας περί αυθαιρέτων και αφετέρου στην έκδοση οικοδομικών αδειών και άλλων συναφών πράξεων.

Τα αίτια αυτών των προβλημάτων εντοπίζονται κυρίως στην πολυπλοκότητα της πολεοδομικής νομοθεσίας και την έλλειψη κωδικοποίησής της, που δημιουργούν σύγχυση τόσο στους

πολίτες όσο και στη διοίκηση ως προς το εφαρμοστέο πολεοδομικό καθεστώς και ενισχύουν τα περιθώρια αντιφατικών ερμηνειών και νομιμοφανούς αυθαιρεσίας. Σε αρκετές περιπτώσεις έχει παρατηρηθεί ακόμη έλλειμμα πληροφόρησης εκ μέρους των υπηρεσιών που εφαρμόζουν την πολεοδομική νομοθεσία. Επιπροσθέτως, καθυστερήσεις και σύγχυση ως προς τον τρόπο εφαρμογής πολεοδομικών διατάξεων δημιουργούνται και ύστερα από ερμηνευτικά έγγραφα των συναρμόδιων υπηρεσιών. Επίσης, η έλλιπής καταγραφή και οριοθέτηση περιοχών με ειδικό καθεστώς προστασίας, η καθυστέρηση εφαρμογής των ρυμοτομικών σχεδίων και των πράξεων εφαρμογής και οι ελλείψεις σε προσωπικό και μηχανοργάνωση παρακωλύουν την άσκηση των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η έκδοση ή η ανάκληση παράνομων διοικητικών πράξεων, εις βάρος των δικαιωμάτων των πολιτών.

Ο ΣτΠ έχει επανειλημμένα επισημάνει τις αδυναμίες των πολεοδομικών υπηρεσιών και τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που αυτές επιφέρουν, χωρίς ωστόσο να υπάρξει καμία αξιοσημείωτη πρόοδος στον τομέα αυτόν.

Αντίθετα, τα επί μακρόν οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα διογκώνονται, με αποτέλεσμα την αδυναμία των υπηρεσιών να ανταποκριθούν συστηματικά τόσο στα ελεγκτικά όσο και στα κυρωτικά τους καθήκοντα, ιδίως σε μια συγκυρία κατά την οποία οι νέες θεσμικές ρυθμί-

σεις (ημιυπαίθριοι, πρόγραμμα «Καλλικράτης» κ.ά.) απαιτούν την πλήρη ετοιμότητα των υπηρεσιών, δημιουργώντας μια δυσάρεστη καθημερινότητα τόσο για τους πολίτες όσο και για τους υπαλλήλους.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο ΣτΠ υπήρξε αποδέκτης μεγάλου αριθμού αναφορών που αφορούν τα προβλήματα των πολιτών και το επίπεδο εξυπηρέτησής τους από τις πολεοδομίες. Η προσπάθεια ωστόσο διαμεσοθάβησής του προσέκρουσε στη δεδηλωμένη πια και αντικειμενική αδυναμία των υπηρεσιών να ανταποκριθούν στα αιτήματα των πολιτών.

Συγκεκριμένα, ο Νομάρχης Κυκλάδων με έγγραφό του (30.8.2010 προς τον Υπουργό Εσωτερικών εκθέτει τη δραματική κατάσταση που επικρατεί στα πολεοδομικά γραφεία του νομού (Τήνος, Μήλος, Νάξος και Θήρα) λόγω της έλλειψης προσωπικού και ζήτησε την άμεση ενίσχυσή τους. Επίσης, σε έγγραφο της Πολεοδομίας Άνδρου, Πύλου και της Τεχνικής Υπηρεσίας Ναυπάκτου, καθώς και της Διεύθυνσης Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κυκλάδων, δηλώνεται η αντικειμενική αδυναμία των υπηρεσιών αυτών να ανταποκριθούν στα αιτήματα των πολιτών λόγω έλλειψης προσωπικού (βλ. επίσης *Ετήσια έκθεση 2009*, σ. 81–82).

Δασικές υπηρεσίες

Ο ΣτΠ ανέλαβε να εξετάσει υπόθεση πολίτη σχετικά με την παράλειψη του Δασαρχείου Πειραιά να απαντήσει σε αιτήσεις του για την έκδοση

πράξης χαρακτηρισμού ιδιοκτησιών του στην περιοχή Καραβά Κυθήρων. Η καθυστέρηση οφείλεται, όπως επανειλημμένα αναφέρθηκε στον ενδιαφερόμενο πολίτη αλλά και στην Αρχή, στην έλλειψη προσωπικού (πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, όπως έχει διαπιστώσει ο ΣτΠ, οι περισσότερες, αν όχι όλες οι δασικές υπηρεσίες), στις αυξημένες αρμοδιότητες που οι λιγοστοί εναπομείναντες υπάλληλοι έχουν (μεταξύ των οποίων αναφέρθηκαν οι εκτός έδρας μετακινήσεις για τη διενέργεια αυτοψιών, αλλά και για την αποτύπωση των καμένων δασικών εκτάσεων) και στην έλλιπή χαρτογράφηση των δασικών εκτάσεων. Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ, ο οποίος επικαλέστηκε και τις προθεσμίες που τάσσει ο Ν. 998/1979, στις 13.9.2010 εκδόθηκε η μία από τις δύο πράξεις χαρακτηρισμού. Παράλληλα δε, μετά και την προσκόμιση από τον ενδιαφερόμενο πολίτη των συμπληρωματικών στοιχείων που ζητήθηκαν από τη δασική υπηρεσία, η εξέταση της δεύτερης πράξης χαρακτηρισμού βρίσκεται σε εξέλιξη (υπόθεση 22697/2009).

Αρχαιολογική υπηρεσία

Πολίτης προσέφυγε στην Αρχή με αίτημα την επίσπευση της διενέργειας ανασκαφής στο οικόπεδό του, η οποία εκκρεμούσε για δέκα και πλέον έτη. Το ακίνητο βρίσκεται μέσα στα όρια του αρχαίου νεκροταφείου στη θέρμη Θεσσαλονίκης, όπου διενεργείται συστηματική ανασκαφή ήδη από το 1988. Σύμφωνα με τη σχετική κοινή υπουργική απόφαση, για

«κάθε υπόθεση που απαιτεί ανασκαφή» ορίζεται «ως χρόνος διεκπεραίωσης 1 χρόνος».

Η αρμόδια ΙΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων καθυστέρησε τη διεκπεραίωση του αιτήματος, επικαλούμενη ότι, εκτός του ότι τηρείται προτεραιότητα στις κατατιθέμενες αιτήσεις, δεν υπάρχουν θεσμοθετημένα κριτήρια για τον χρόνο διενέργειας ανασκαφών σε ιδιωτικά ακίνητα. Ως εκ τούτου, με δεδομένη την οικονομική αδυναμία του ιδιοκτήτη να καλύψει ο ίδιος το κόστος της ανασκαφής, η αίτησή του δεν έτυχε ανταπόκρισης για πολλά χρόνια.

Θετική εξέλιξη

Μετά την παρέμβαση του ΣτΠ, τον Απρίλιο του 2010 το ΥΠΠΟΤ προέβη στην έκδοση υπουργικής απόφασης με την οποία χορήγησε στην αρμόδια εφορεία αρχαιοτήτων πίστωση για τη συγκεκριμένη ανασκαφή (υπόθεση 24509/2009)³.

Συναρμοδιότητες φορέων

Η πλειονότητα των αναφορών που δέχεται ο Κύκλος Ποιότητας Ζωής εμπίπτουν στις αρμοδιότητες περισσότερων του ενός φορέα. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις ο ΣτΠ διαπιστώνει ότι η αδράνεια των υπηρεσιών και η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των συναρμοδίων φορέων λειτουργούν αρνητικά τόσο για το οικιστικό όσο για το πολιτιστικό και το φυσικό περιβάλλον.

Ενδεικτική είναι η αναφορά κατοίκων του δημοτικού διαμερίσματος Αθήρα του Δήμου Παλλικής στην Κεφαλονιά

σχετικά με αυθαίρετες παρεμβάσεις (ανέγερση αθλιευτικού καταφυγίου στον αιγιαλό και τη θάλασσα και άλλων κτισμάτων, καθώς και διάνοιξη δύο δρόμων πρόσβασης προς την παραλία) μέσα στα όρια της ενταγμένης στο δίκτυο Natura 2000 περιοχής του όρμου Αθήρα, στην οποία φιλοξενείται και κτιριακό συγκρότη-

εν λόγω περιοχής. Ειδικότερα, κατά τα αναφερόμενα σε δύο εκθέσεις του Εθνικού Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών, η αυθαίρετη ανέγερση (ήδη από το 1992–1993) του αθλιευτικού καταφυγίου (λιμενοβραχίονας και τέσσερις μικρές προβλήτες) προκάλεσε ρύπανση και υποβάθμιση της γύρω περιοχής, διάβρωση της παραλίας και

μα, δείγμα της νεότερης επανησιακής αρχιτεκτονικής, χαρακτηρισμένο από το Υπουργείο Πολιτισμού ως έργο τέχνης.

Από την εξέταση της υπόθεσης, ο ΣτΠ διαπίστωσε ότι η αδράνεια των συναρμοδίων φορέων για τη λήψη άμεσων μέτρων και η ανοχή έως σήμερα των αυθαίρετων παρεμβάσεων αλλοίωσαν το φυσικό περιβάλλον της

σχηματισμό σπηλαιώσης κάτω από το εκκλησιάκι του διατηρητέου κτιριακού συγκροτήματος.

Μετά την παρέμβαση της Αρχής, ο Λιμενικός Σταθμός Ληξουρίου και η Κτηματική Υπηρεσία Κεφαλληνίας βε-

³ <http://www.synigoros.gr/pdf.01/8668.1.synopsi.diamesolabisis.anaskafes.june.2010.pdf>

βαίωσαν αρμοδίως τις παραβάσεις, εισηγήθηκαν την απομάκρυνση του αλιευτικού καταφυγίου και εξέδωσαν τα πρωτόκολλα κατεδάφισης. Η Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Κεφαλληνίας προχώρησε στη σύνταξη της πράξης αναλογισμού αποζημίωσης για τη διάνοιξη της ζώνης παραλίας Αθήρα, η κύρωση της οποίας έχει ήδη κριθεί τελεσιδίκως.

Ο ΣτΠ, επισημαίνοντας την ανάγκη συνεργασίας των συναρμόδιων φορέων, ζήτησε από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων την άμεση κατεδάφιση των αυθαίρετων κατασκευών και τόνισε την υποχρέωση εκπόνησης ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης πριν από κάθε παρέμβαση ή κατασκευή στην περιοχή.

Θετική εξέλιξη

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων ενημέρωσε τον ΣτΠ ότι:

- Εξασφάλισε πίστωση για την ανάθεση των εργασιών κατεδάφισης του αλιευτικού καταφυγίου και του αυθαίρετου λιμενοβραχίονα, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2010.
- Σκοπεύει να προβεί στην εκπόνηση ειδικής περιβαλλοντικής μελέτης για την ουσιαστική προστασία και ανάδειξη του όρμου Αθήρα, με τη δημιουργία και τη στελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών μετά την έναρξη εφαρμογής του προγράμματος «Καλλικράτης» (υπόθεση 11649/2008)⁴.

Κτηματολογικά γραφεία

Ο ΣτΠ δέχθηκε και αυτή τη χρονιά σημαντικό αριθμό αναφορών σχετικά με τη λειτουργία του κτηματολογίου. Η θεματολογία των αναφορών αυτών επικεντρώνεται κυρίως στο αίτημα διόρθωσης των σφαλμάτων που έχουν εμφιλοχωρήσει στις αρχικές κτηματολογικές εγγραφές και αφορούν νομικά σφάλματα, αλλά και αστοχίες στις καταχωρήσεις γεωμετρικών στοιχείων.

Σποραδικά, αναφορές αφορούν την πληθμελή λειτουργία αυτών των ίδιων των κτηματολογικών γραφείων, με σημείο αιχμής την ελλιπή πληροφόρηση του κοινού. Από την άποψη αυτή, εξακολουθεί να ισχύει η ήδη διατυπωμένη άποψη της Αρχής (Ετήσια έκθεση 2009, σ. 71) για την αναγκαιότητα προετοιμασίας και οργάνωσης των οριστικών κτηματολογικών γραφείων.

Ο ΣτΠ παγίωσε την τακτική της κοινοποίησης των εγγράφων του που απευθύνονται στα κτηματολογικά γραφεία, στην «Κτηματολόγιο» ΑΕ, με σκοπό την επιτάχυνση της ανταπόκρισής τους για την επίλυση των προβλημάτων των πολιτών.

Στο πλαίσιο διερεύνησης σοβαρών και χρονιζόντων προβλημάτων που αφορούν κτηματογραφημένες περιοχές, η Αρχή διοργάνωσε συνάντηση εργασίας στη Μυτιλήνη. Στη συνάντηση αυτή έλαβε μέρος ο πρόεδρος της «Κτηματολόγιο» ΑΕ και στελέχη της εταιρείας, καθώς και όλοι οι εμπλεκόμενοι, στη λειτουργία του κτηματολογίου, τοπικοί φορείς. Απόρροια της συντονισμένης

και επίμονης προσπάθειας που είχε καταβάλει ο ΣτΠ είναι η θετική εξέλιξη που σημειώθηκε μετά τη συνάντηση. Συγκεκριμένα, η εταιρεία αναγνώρισε την έκταση και τη σοβαρότητα των προβλημάτων και ανακοίνωσε ότι δεσμεύεται να:

- Επεξεργαστεί τις διαδικασίες για ομαδικές διορθώσεις.
- Προωθήσει στον αρμόδιο Αναπληρωτή Υπουργό ΠΕΚΑ πρόταση νομοθετικής ρύθμισης για την απρόσκοπτη εφαρμογή των διαδικασιών διόρθωσης χωρίς περαιτέρω οικονομική επιβάρυνση των πολιτών.

Ο ΣτΠ, στο πλαίσιο της διερεύνησης της υπόθεσης, παρακολουθεί την εξέλιξη του θέματος προκειμένου να διαπιστώσει την υλοποίηση των προαναφερομένων και τη λειτουργικότητα της προτεινόμενης νομοθετικής ρύθμισης για την απρόσκοπτη λειτουργία του κτηματολογίου και την εδραίωση της εμπιστοσύνης των πολιτών στον θεσμό (υπόθεση 7220/2008)⁵.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣτΠ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Ο ΣτΠ έχει επανειλημμένα επισημάνει τα προβλήματα των πολιτών που σχετίζονται με το ΥΠΠΟΤ, τόσο στις ετήσιες εκθέσεις του όσο και σε συ-

⁴ <http://www.synigoros.gr/perivallon/pdf.01/8888.1.ORMOS.KATELEIYOU.pdf>

⁵ <http://www.synigoros.gr/perivallon/pdf.01/8887.1.DeltioTypouKtimatologio.pdf>

ναντήσεις εργασίας για επί μέρους θέματα (βλ. ετήσιες εκθέσεις 2007, σ. 116–117· 2008, σ. 84–86).

Τον Απρίλιο του 2010 ο ΣτΠ συνόψισε τις απόψεις που προέρχονταν από όλες τις εκκρεμείς υποθέσεις και απέστειλε εκ νέου στο υπουργείο τις προτάσεις του για επίλυσή τους. Επιπροσθέτως, ο ΣτΠ ζήτησε από το υπουργείο να ορίσει μόνιμο εκπρόσωπο, με σκοπό τη συστηματική αντιμετώπιση των εκκρεμοτήτων.

Τον Ιούνιο του 2010 ο Υπουργός ΠΟΤ όρισε εκπρόσωπο για τις επαφές του υπουργείου με την Αρχή, αναγνωρίζοντας τα προβλήματα που έχουν αναδειχθεί από τον ΣτΠ, και τόνισε τρεις κυρίως διοικητικές παθογένειες:

- την αδυναμία του υπουργείου και των εποπτευόμενων φορέων να ανταποκριθούν εγκαίρως και αποτελεσματικά στις υποχρεώσεις για καταβολή τόσο των επιδικασθέντων ποσών αποζημιώσεων λόγω απαλλοτριώσεων ακινήτων για αρχαιολογικούς σκοπούς όσο και πλήρους αποζημίωσης στις περιπτώσεις ουσιαστικού περιορισμού ή οριστικής στέρησης χρήσης του ακινήτου·
- τη σημαντική καθυστέρηση εξυπηρέτησης των πολιτών, που οφείλεται στην αναγκαιότητα για ολοκληρωμένη προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς·
- το πρόβλημα της έλλειψης επαρκούς και εξειδικευμένου προσωπικού στις υπηρεσίες του υπουργείου.

Ειδικότερα, ο Υπουργός ΠΟΤ ακολούθησε τις προτάσεις του ΣτΠ και:

- Έθεσε κριτήρια για τη χρονική προτεραιότητα των εκκρεμών υποθέσεων με αντικείμενο τις δεσμεύσεις ιδιοκτησιών, όπως είναι η σπουδαιότητα των ευρημάτων, η δυνατότητα διατήρησης και ανάδειξής τους και ιδίως ο χρόνος δέσμευσης·

- Ζήτησε να υπάρχει πλήρης αιτιολόγηση των σχετικών αποφάσεων των υπηρεσιών και των αντίστοιχων γνωμοδοτικών οργάνων·

- Δεσμεύτηκε για την αναμόρφωση άμεσα του νομοθετικού πλαισίου ως προς το ζήτημα του χαρακτηρισμού ως αγροτικών εκτός σχεδίου ακινήτων, με κριτήριο όχι τη θέση τους εντός ή εκτός αστικής ζώνης, αλλά τον προορισμό τους από τη νομοθεσία για τη συγκεκριμένη περιοχή.

Επιπλέον, μετά την εξέταση πρότασης του ΣτΠ για έλεγχο της λειτουργίας της Επιτροπής Απαλλοτριώσεων, αποφασίστηκε να καταργηθεί, εφόσον η λειτουργία της συνεπαγόταν χρονική επιβάρυνση στην εξέταση των αιτημάτων από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο και περιττό φόρτο εργασίας για το προσωπικό.

Επίσης:

- Επιταχύνθηκε η διαδικασία εισαγωγής υποθέσεων στα αρμόδια γνωμοδοτικά συμβούλια.

- Δόθηκε εντολή για επιτάχυνση των διαδικασιών γνωμοδότησης.

- Στην περίπτωση των οριοθετήσεων ή αναοριοθετήσεων θα λαμβάνεται υπόψη, εκτός από το ενδιαφέρον για την προστασία των αρχαιολογικών χώρων, και η μη διατάραξη της κοινωνικής και οικονομικής ζωής.

- Συστάθηκε κοινή επιτροπή του ΥΠΕΚΑ και του ΥΠΠΟΤ για τα ζητήματα καθορισμού όρων δόμησης και χρήσεων γης στις Ζώνες Β΄ και αποσαφηνίστηκαν οι αρμοδιότητες των αρχαιολογικών και των πολεοδομικών υπηρεσιών στο θέμα αυτό.

Ο υπουργός υποστήριξε ακόμη ότι, σε περίπτωση που μια σωστική ανασκαφή λαμβάνει χαρακτήρα συστηματικής, θα έπρεπε το συγκεκριμένο ακίνητο να απαλλοτριώνεται, αλλά αυτό θα προσέκρουε στις οικονομικές δυσχέρειες του υπουργείου. Επιπλέον, γίνεται επεξεργασία αντισταθμιστικών μέτρων για τις περιπτώσεις στέρησης γης, π.χ. ανταλλαγή, μεταφορά συντελεστή δόμησης, σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός ταμείου γης, φορολογικά οφέλη κ.λπ., σύμφωνα με προτάσεις του ΣτΠ.

Τέλος, ο ΣτΠ ενημερώθηκε ότι το ΥΠΠΟΤ θα επεκτείνει το σύστημα μέτρησης και αποδοτικότητας των τομέων της πολιτικής του σε όλες τις γενικές γραμματείες του υπουργείου, σύμφωνα με τον Ν. 3230/2004, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών.

Παρά τις προαναφερθείσες εξελίξεις, σημαντικός αριθμός υποθέσεων που χειρίζεται ο ΣτΠ εκκρεμεί.

Επεμβάσεις σε εβραϊκές συναγωγές

Ο ΣτΠ διερευνά τα τελευταία τρία χρόνια υπόθεση με θέμα επεμβάσεις σε προστατευόμενες από την αρχαιολογική και την πολεοδομική νομοθεσία εβραϊκές συναγωγές στην Αθήνα και

στη Βέροια. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της συναγωγής «Γιαννιωτών» στην Αθήνα, η Πολεοδομία του Δήμου Αθηναίων ανακάλεσε το 2010 τις οικοδομικές άδειες που είχε η ίδια εκδώσει για πραγματοποίηση επεμβάσεων στη συναγωγή (διατηρητέο κτίριο με απόφαση του ΥΠΕΧΩΔΕ) ύστερα από παρέμβαση του ΣτΠ, λόγω έλλειψης προηγούμενης έγκρισης των εργασιών από την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Αττικής που απαιτούνταν, εφόσον το κτίριο της συναγωγής ήταν προγενέστερο των 100 τελευταίων ετών. Η Αρχή επισήμανε ότι ο δήμος οφείλει να αναλάβει τη δαπάνη αποκατάστασης του εσωτερικού χώρου της συναγωγής, με βάση τις διατάξεις της πολεοδομικής νομοθεσίας και της σχετικής νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ωστόσο, η Πολεοδομία του Δήμου Αθηναίων με νεότερο έγγραφό της απάντησε ότι δεν προκύπτει επιπλέον ανάγκη αποκατάστασης του κτιρίου της Συναγωγής και ότι όταν εκδόθηκε η αρχική άδεια του κτιρίου δεν είχαν συμπληρωθεί 100 έτη από την αποπεράτωση αυτού και για τον λόγο αυτόν δεν είχε ζητηθεί έγκριση από την εφορεία. Με αυτή την απάντησή της η πολεοδομία έρχεται κατ' ουσίαν σε πλήρη αντίφαση με προηγούμενά έγγρατά της, καθώς και με την ανάκληση των οικοδομικών αδειών, στην οποία είχε ήδη προβεί λόγω της, σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, έλλειψης προηγούμενης έγκρισης από την αρμόδια εφορεία.

Σε αντίστοιχη περίπτωση επεμβάσεων σε συναγωγή της Βέροιας (ιστορικό διατηρητέο μνημείο με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού), η Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Κεντρικής Μακεδονίας ζήτησε από τους ιδιοκτήτες της συναγωγής και τον Δήμο Βέροιας να της υποβάλουν τεχνική τεκμηρίωση των επεμβάσεων που πραγματοποιήσαν στη συναγωγή μεταξύ των ετών 1997–2005 χωρίς την έγκριση της εφορείας, καθώς και μελέτη αποκατάστασης του μνημείου. Η εφορεία δεσμεύτηκε ότι, σε περίπτωση που οι παραπάνω υπεύθυνοι των επεμβάσεων δεν ανταποκριθούν, θα προβεί η ίδια στις απαραίτητες ενέργειες για τη βελτίωση και την εν μέρει αποκατάσταση του μνημείου (υπόθεση 4911/2007).

Δέσμευση ιδιοκτησίας χωρίς καταβολή αποζημίωσης για 36 χρόνια

Το Υπουργείο Πολιτισμού δέσμευε για 36 χρόνια το ιστορικό διατηρητέο μνημείο του τεμένους Ορτά Τζαμί στη Βέροια, χωρίς να καταβάλει αποζημίωση στον ιδιοκτήτη. Μετά την τριετή διαμεσολάβηση του ΣτΠ εκδόθηκε τελικά κοινή υπουργική απόφαση αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, χωρίς ωστόσο να ληφθεί υπόψη η νέα αντικειμενική αξία του απαλλοτριωθέντος ακινήτου, η οποία ήταν όμως εγκαίρως γνωστή στη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων (υπόθεση 9011/2007).

Απαγόρευση ανέγερσης οικίας στον Γαλατά Δήμου Τροιζηνίας, μέσα σε κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο

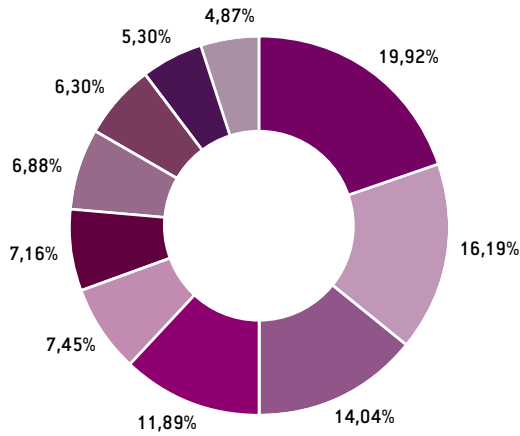
Η ΚΣΤ΄ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων δεν ενέκρινε την ανέγερση οικίας στον Γαλατά Δήμου Τροιζηνίας, μέσα στον κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο, με την αιτιολογία ότι η ιδιοκτησία δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις αρτιότητας με βάση απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού. Ο ΣτΠ επισήμανε στην εφορεία αρχαιοτήτων ότι η απόφασή της δεν στηριζόταν σε κάποια εκτελεστέα υπουργική απόφαση, αλλά σε πρόταση για θέσπιση όρων και περιορισμών δόμησης και χρήσεων γης μέσα στη Ζώνη Β΄ του συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου. Τρία χρόνια μετά την αρχική της άρνηση και ύστερα από διετή διαμεσολάβηση του ΣτΠ, η εφορεία τελικά ενέκρινε με όρους την ανέγερση της οικοδομής. Ο ΣτΠ ζήτησε από το ΥΠΠΟΤ να εκδώσει, το συντομότερο δυνατόν, την κοινή υπουργική απόφαση με την οποία θα καθορίζονται οι όροι και οι περιορισμοί δόμησης και χρήσης γης στην εν λόγω Ζώνη Β΄ του αρχαιολογικού χώρου, καθώς, εξαιτίας της απουσίας κανονιστικής απόφασης, δεν προστατεύεται επαρκώς ο συγκεκριμένος αρχαιολογικός χώρος και υπάρχει καθεστώς ασάφειας και ανασφάλειας για τους πολίτες ως προς τις επιτρεπόμενες χρήσεις και δραστηριότητες στην περιοχή (υπόθεση 16771/2007).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία (έγγραφα του ΣτΠ, απαντήσεις της διοίκησης, ειδικές εκθέσεις κ.ά.) μπορείτε να βρείτε:

Στον ιστότοπο του ΣτΠ
www.synigoros.gr
[Επιλέξτε: Εκθέσεις – Πορίσματα, Κύκλος Ποιότητας Ζωής]

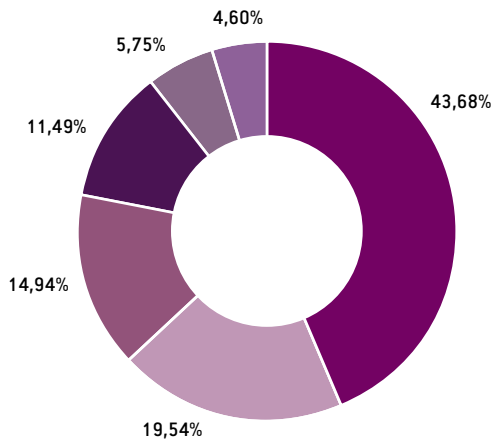
Στην ιστοσελίδα για το περιβάλλον
www.synigoros.gr/perivallon

ΓΡΑΦΗΜΑ 12 ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
[84,10% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ]

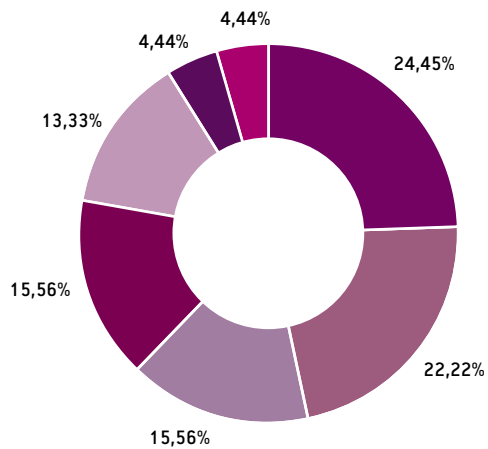
- Χωροθέτηση – Αδειοδότηση και έλεγχος όρων λειτουργίας έργων υποδομής [19,92%]
- Αυθαίρετες κατασκευές [16,19%]
- Χωροθέτηση – Αδειοδότηση και έλεγχος όρων λειτουργίας εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων [14,04%]
- Πολεοδομικός σχεδιασμός – Ρυμοτομικά σχέδια [11,89%]
- Χορήγηση οικοδομικών αδειών [7,45%]
- Ατμόσφαιρα – Θόρυβος – Έδαφος [7,16%]
- Δεσμεύσεις – Απαλλοτριώσεις [6,88%]
- Δημόσια κτήματα [6,30%]
- Κυκλοφοριακές ρυθμίσεις [5,30%]
- Ειδικότερα θέματα υγειονομικού ενδιαφέροντος [4,87%]

ΓΡΑΦΗΜΑ 13 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
[10,48% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ]

- Δάση και δασικές εκτάσεις [43,68%]
- Αιγιαλός και παράκτιες ζώνες [19,54%]
- Υδάτινοι πόροι [14,94%]
- Ρέματα [11,49%]
- Θαλάσσιο περιβάλλον [5,75%]
- Προστατευόμενες περιοχές [4,60%]

ΓΡΑΦΗΜΑ 14 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
[5,42% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ]

- Μνημεία [24,45%]
- Αρχαιολογικοί χώροι [22,22%]
- Δεσμεύσεις – Απαλλοτριώσεις [15,56%]
- Άλλες περιπτώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος [15,56%]
- Διατηρητέα [13,33%]
- Θαλάσσιες περιοχές υποβρύχιας δραστηριότητας [4,44%]
- Παραδοσιακοί οικισμοί [4,44%]